

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค Next Normal

Attributes for School Administrators in the Next Normal Era

¹สุนทรี วรรณไพเราะ และ ²วรพล ศรีเทพ
Suntaree Wannapairo and Worapol Srithep

¹คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
Faculty of Education, Thaksin University, Thailand.
²สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education, Thailand
¹E-mail: suntaree@tsu.ac.th, ²worapol.sri@hotmail.com

Received November 6, 2023; Revised December 21, 2023; Accepted January 10, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค Next Normal ซึ่งความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19 ส่งผลให้เกิดวิถีชีวิตใหม่ของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลายอย่างเพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ ซึ่งการปรับตัวดังกล่าวจะนำไปสู่วิถีชีวิตในยุค Next Normal โดยมุ่งเน้นในเรื่องของการมีสุขภาพที่ดี และการมีสมดุลชีวิต สิ่งเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน คือ การใช้เทคโนโลยีเป็น สื่อกลางในการปฏิสัมพันธ์ ในด้านการศึกษา การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อโอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมาก และเกิดความเสี่ยงที่โรงเรียนจะกลายเป็นแหล่งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสดังกล่าว และการบริหารสถานศึกษาในยุคดังกล่าวก็มีความท้าทาย ผู้บริหารจึงจะต้องมีการปรับตัว โดยบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค Next normal ประกอบด้วย คุณลักษณะ 9 ประการ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุค Next Normal ในรูปแบบ 5C-FIFA ได้แก่ 1) สร้างความเชื่อมั่น 2) แสดงพลังเชิงบวก 3) สวมหมวกนักคิดเชิงสร้างสรรค์ 4) สร้างสัมพันธ์ชุมชนแห่งการเรียนรู้ 5) สร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย 6) ท้าทายกับความไม่รู้และปัญหา 7) สร้างมูลค่าเพิ่มสุดกำลัง 8) ทำงานอย่างยืดหยุ่นและเข้าใจ 9) ปรับตัวไวไม่ล้มถาวร ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นคุณลักษณะสำคัญที่จะส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความพร้อมที่จะเข้าสู่การจัดการสถานศึกษาในยุค Next normal

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา; คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา; ยุค Next Normal

Abstract

The purpose of this article is to present attributes for School Administrators in the Next Normal Era that the post-COVID-19 new routine has resulted in a new way of human life in which humans have had to change several behaviors to stay safe from infection. Such adaptations would lead to a lifestyle in the Next Normal age, focusing on good health and balance of life. What has changed is the use of technology as a medium of interaction in education. The spread of the virus has greatly hampered students' learning opportunities. There is a risk that schools might become

sources of virus transmission. The administration of schools in this age is also challenging; Thus, the executives must adapt accordingly. This article aims to present the characteristics of the executives in the Next Normal age. It consists of nine characteristics: 1) confidence 2) creating positive energy 3) creative thinking 4) creating communication of learning 5) creating a diverse learning atmosphere 6) fighting ignorance and problems 7) increasing in value 8) flexibility and understanding 9) adapting quickly, all of which are importance features that will encourage executives to be ready to enter school management in the Next Normal age.

Keywords: School Administration; School Administrator Characteristics; Age Next Normal

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีความสำคัญในการบริหารการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ พร้อมรับกับความท้าทายและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างทันทั่วทั้งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะเรียนรู้การจัดการและใช้เทคโนโลยี มีความมั่นใจว่าครูและบุคลากรเป็นบุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้ มีวิสัยทัศน์ด้านบทบาทการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษา และควรจะวัดและประเมินบทบาทการเป็นนักวิชาการ นอกจากนี้ ผู้บริหารจะต้องใช้เทคโนโลยีโดยตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพ มีคุณลักษณะที่ดี ทักษะ สมรรถนะ สามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และที่สำคัญจะต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงตามพลวัตในสังคม ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงทางด้าน นโยบาย สังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้ได้บังคับบัญชา ในการปฏิบัติงาน จะต้องมีความเชื่อใจ เชื่อมั่น เชื่อถือ และ ศรัทธา ถึงจะส่งผลการดำเนินงานในสถานศึกษาให้สำเร็จตามเป้าหมาย ภาคการศึกษาซึ่งเป็นรากฐานของการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ จึงต้องหาทางตอบสนองความต้องการ เพื่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) โดยผู้บริหารสถาบันการศึกษาในยุคปัจจุบันจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถมากกว่าเดิมหลายด้าน อาทิ จะต้องมีความคิดอย่างเชิงระบบ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้คิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ผู้รับใช้ ผู้ประสานงาน ท่ามกลางความหลากหลายของวัฒนธรรม และเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ โดยเน้นการเรียนรู้จากการลงมือ ปฏิบัตินั้นนับว่าเป็น เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำให้มีความสามารถในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี (Marquardt, 2000)

การปฏิบัติภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก สอดรับการวิถีที่เปลี่ยนแปลงไป และพร้อมรับมือได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สังคมแห่งการเรียนรู้ในยุคการสื่อสารที่ไร้พรมแดน โดยปัจจุบันโลกเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วมาก นับตั้งแต่ช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) เป็นต้นมา ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่มีการสื่อสารผ่านโซเชียลต่าง ๆ เข้ามามีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการเชื่อมโยงข้อมูลทั่วโลก ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงและเข้าใจปัญหาของสังคมไทยได้เป็นอย่างดีที่ใช้ในการขับเคลื่อนให้สถานศึกษามีคุณภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (นราธิป โชคชยสุนทร, 2563) ต้องมีการปรับใช้ภาวะผู้นำให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์และความรู้ความสามารถของครูและบุคลากรในโรงเรียน (ปณตนนท์ เถียรประภากุล, 2561)

ดังนั้น คุณลักษณะสำคัญทางภาวะผู้นำในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของโลกใบนี้ ซึ่งในบทความนี้จะเสนอคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค Next Normal เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับนักบริหารในอนาคต

ยุค Next normal คืออะไร ?

แนวคิด Next Normal เกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ.2552 ในช่วงวิกฤตการณ์การเงิน (Financial crisis) ของสหรัฐอเมริกา โดยบริษัท McKinsey & Company และได้กลับมาเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายอีกครั้งหลังการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ในปี พ.ศ. 2563 (รายงานสถานการณ์ SME, 2564) โดยมีผู้ให้ความหมายไว้มากมายดังแสดงในตาราง

ความหมายของ Next normal

ผู้นิยามความหมาย	ความหมายของ Next Normal
ฉลองรัฐ เอมมาลย์ชลมารค (2563)	เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่คนส่วนมากยอมรับและพร้อมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ชีวิตให้สอดคล้องไปกับสถานการณ์ปัจจุบันนั่นคือการปฏิบัติตามกฎกติกาใหม่บนพื้นฐานเรื่องการรักษาชีวิตรอดจากโรคระบาดที่อาจจะอยู่กับมนุษย์ไปอีกนานหรือถูกปรับเป็นโรคประจำถิ่น
สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2564)	การใช้ชีวิตในสังคมทุกช่วงวัย รวมไปถึงการดำเนินธุรกิจต่างๆ ที่จะต้องปรับเปลี่ยนหลังจากที่ได้ปรับตัวกับสถานการณ์ไวรัสโควิด-19 ทั้งในเรื่องการติดต่อสื่อสาร การใช้ชีวิตประจำวัน และการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว หลากหลายมิติ ประกอบด้วยมิติด้านธุรกิจ มิติด้านสังคม มิติด้านเศรษฐกิจและการเมือง
	เป็นการเสริมสร้างให้บุคลากรทางการศึกษาได้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีสติ มีคุณภาพ และมีความสุขกับการทำงานในวิชาชีพของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล็งเห็นถึงประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างยั่งยืนและต่อเนื่องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในอนาคตได้อย่างเหมาะสม
พระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ภูริวฑฒโน (2566)	เป็นการใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ของคนในสังคมหลังจากที่ได้ปรับตัวกับสถานการณ์โควิด 19 เพื่อความอยู่รอดจนเกิดความคุ้นชินทั้งวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิถีสื่อสาร และวิถีปฏิบัติซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมุ่งเน้นความปลอดภัยด้านสุขอนามัย และผลกระทบกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ตารางที่ 1 ความหมายของ Next Normal

จากตารางดังกล่าว สามารถสรุปนิยามของ “Next Normal” ที่สำคัญ คือ การปรับเปลี่ยนทัศนคติมุมมองแง่คิด พฤติกรรม นิสัย และการดำเนินชีวิต รวมถึงวิถีการการใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ของประชาชนทุกเพศทุกวัย เพื่อรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงหลังจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในทุกมิติจนเกิดความคุ้นชิน ทั้งวิถีคิดและวิถีปฏิบัติ ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

การศึกษาในยุค Next Normal ควรเป็นอย่างไร ?

การส่งเสริมการเรียนรู้จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้นั้น นักวิชาการการศึกษาหลายท่านได้มีการขยายผลต่อยอดแนวคิดไว้ Bellanca, & Brandt, 2010) ได้รวบรวม

บทความที่เกี่ยวข้องกับทักษะการเรียนรู้สมัยใหม่ซึ่งสามารถสรุปทิศทางของการพัฒนาการศึกษาที่สำคัญเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ด้านการประเมิน และด้านการบริหารการศึกษา ดังนี้

1. ด้านการจัดการเรียนรู้

ในยุคของสถาบันการศึกษายุคใหม่ที่กำลังจะมาถึง บทบาทดั้งเดิมของครูและนักเรียนจะมีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ แต่จะมีผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ที่จะให้การสนับสนุนและคำแนะนำคล้ายกับระบบปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ทั้งครูและนักเรียนจะมีส่วนร่วมในแนวทางการเรียนรู้ร่วมกัน โดยเน้นการโต้ตอบและการสื่อสาร ยุคใหม่นี้จะนำเสนอวิธีการที่เป็นนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และแพลตฟอร์มเสมือนจริง โดยจะเน้นไปที่การปรับการเรียนการสอนให้เข้ากับกระบวนการคิดที่ซับซ้อน โดยเน้นทักษะการแก้ปัญหาและการให้เหตุผล หลักสูตรจะถูกบูรณาการเพื่อส่งเสริมแนวทางการศึกษาแบบองค์รวม ในยุค Next Normal การออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้จะให้ความสำคัญกับการให้ผู้เรียนมีอิสระในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง พวกเขาจะมีโอกาสออกแบบและใช้วิธีการเรียนรู้ของตนเอง โดยเน้นการประเมินตนเองเพื่อการเติบโตและการพัฒนาตนเอง (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2563) และสะท้อนคิดเพื่อการพัฒนาตนเอง ซึ่งการออกแบบดังกล่าวแตกต่างจากการเรียนรู้ทั่วไปซึ่งนับเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบยั่งยืน

2. ด้านผู้เรียน

เมื่อการจัดการเรียนรู้จะเปลี่ยนไปในยุค New Normal ผู้เรียนเองก็ต้องทำการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกันด้วย นักเรียนจะต้องมีทักษะการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์และเตรียมพร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของผู้เรียนที่มีประสบการณ์ซึ่งสามารถเปลี่ยนมุมมองได้ต้องมีลักษณะ 3 ประการดังต่อไปนี้ (Pugh, 2011) คือ 1) บุคคลที่สามารถนำแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่างๆ ตามความต้องการได้ โดยไม่ต้องใช้กำลัง 2) คนที่มีความเข้าใจและตระหนักถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้มา มีลักษณะดังนี้ แนวคิดของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไปจากแนวคิดเดิมและมีประสบการณ์กับวิชาเรียนที่สนใจแตกต่างจากที่เคยเรียนมา 3) ผู้ที่มองเห็นคุณค่าของความรู้ที่เรียนมา คือ ผู้เรียนจะสนใจกิจกรรมต่างๆ ที่ได้เรียน และเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่าความสามารถในการสะท้อนสิ่งที่เรียนรู้ให้ผู้อื่น

3. ด้านการออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้

การออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในยุค Next Normal จะแตกต่างไปจากเดิมซึ่งจะเป็นคุณลักษณะการเรียนรู้ทั่วไปในยุค New Normal แม้ว่าสถานที่เรียนจะเปลี่ยนไปโดยเน้นระยะทางที่มากขึ้น แต่กระบวนการบริหารจัดการการเรียนรู้ก็ไม่ต่างไปจากเดิม นี่เป็นวิธีการเรียนรู้แบบ Passive Learning ที่ส่งผลให้นักเรียนไม่รู้สึกลึกซึ้งเหมือนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง ไม่ว่ากิจกรรมจะน่าตื่นเต้นและท้าทายแค่ไหน แต่ก็เพียงช่วงเวลาที่น่าตื่นเต้นและท้าทายเท่านั้น การขาดความยั่งยืนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ระยะยาว แตกต่างจากการออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับยุคปกติถัดไปที่มีลักษณะเป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ ประเมินตัวเอง และใช้ประโยชน์สูงสุดจากความรู้ของคุณ และไตร่ตรองถึงการพัฒนาตนเอง (วิชัย วงษ์ใหญ่, มารุต พัฒนาผล, 2563)

4. ด้านการประเมิน

การประเมินผลตามแนวทางการศึกษาในยุค Next Normal เน้นการประเมินเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความเข้าใจและทักษะในกระบวนการเรียนรู้ แทนที่จะวัดด้วยคะแนนสอบ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องศึกษาสมุทบันทึกร่วม ติดตามประเด็นทางวิชาการและพฤติกรรมการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน สิ่งที่ครูหรือผู้ปกครองสามารถ

บันทึกเพื่อพัฒนาการทางการศึกษาของนักเรียนหรือเด็กได้ ถือเป็นหน้าที่ของนักเรียนในการดูแลตัวเอง เพราะผมสามารถเข้าใจได้ดีกว่าคนที่ยืนดูอย่างพ่อแม่และครูผู้สอน

5. ด้านการบริหารจัดการการศึกษา

ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาระดับโลก มีแนวทางในการจัดการศึกษาโดยการลดประเด็นในการสอนลง แต่เพิ่มกระบวนการที่เน้นย้ำในสิ่งที่สำคัญกว่ามาก ในด้านนโยบายการศึกษาจำเป็นต้องเน้นการนำทักษะการคิดระดับสูงมาสู่กิจกรรมการสอน งานในอนาคตจะเน้นงานที่ต้องใช้การคิดขั้นสูง และการสื่อสารที่ซับซ้อนซึ่งคอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำได้โดยใช้ทรัพยากรการสอนน้อยหมายถึงใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เน้นการโต้ตอบและการกระทำ เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนรู้แบบผสมผสาน (การเรียนรู้แบบหลายรูปแบบ) วิธีการสอนนี้อาศัยคุณลักษณะที่โดดเด่นของผู้เรียนในปัจจุบัน ผู้คนที่อาศัยอยู่ท่ามกลางสื่อการเรียนรู้ต่างๆ จะกลายเป็นพลเมืองดิจิทัลที่สามารถเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้อย่างง่ายดาย (Bellanca, & Brandt, 2010) ซึ่งนอกเหนือจากนี้ การบริหารจัดการในยุค Next Normal จะต้องเน้นการบริหารจัดการให้ทันทั่วทั้งที่ เมื่อเกิดปัญหาต้องสามารถประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ได้อย่างรอบด้าน และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่ออำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการสถาบันการศึกษา การประสานงานของบุคลากรยังต้องมีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ด้วย สามารถติดต่อหรือทำงานครูได้ทั้งภายในและภายนอกสถานที่ทำงาน ดังนั้นงานสอนจึงควรเน้นที่ Teacher Learning Together ซึ่งเป็นหัวใจหลักในการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพของครู การบริหารจัดการในยุคหน้าอาจต้องมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน ผู้ปกครองมาอุดหนุนและทำงานร่วมกับครู เช่น มีการกำหนดให้มารับ Learning Package ทุกสองสัปดาห์ โดยครูจะอธิบายว่าต้องทำอะไรบ้าง มีวิธีการสื่อสารอย่างไร หากไม่มีอินเทอร์เน็ตก็อาจใช้มือถือเข้ามาช่วย (อรรถพล อนันตวรสกุล, 2563) ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานภายในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพในการทำงานร่วมงานในยุค Next Normal มากยิ่งขึ้น

การบริหารสถานศึกษาในยุค Next Normal

การบริหารจัดการสถาบันการศึกษา เป็นกิจกรรมที่คนจำนวนมากทั้งในและนอกสถาบันศึกษามารวมตัวกันเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกด้านโดยเริ่มจากบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ ทักษะ พฤติกรรม และจริยธรรมที่มุ่งแสวงหาคุณค่าที่ตอบสนองความต้องการของสังคมผ่านกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีอิทธิพลต่อบุคคลและทรัพยากรที่เหมาะสมตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลสามารถพัฒนาได้ตามความเหมาะสม กับเป้าหมายของสังคมที่พวกเขาอาศัยอยู่ ซึ่งในการบริหารสถานศึกษาในยุค Next Normal จะต้องมุ่งเน้นส่วนสำคัญ 2 ประการ คือ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้

การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในยุค Next Normal

การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในยุค Next Normal เป็นช่วงเวลาที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของการบริหารการศึกษา ดังนั้น นักการศึกษาและเจ้าหน้าที่การศึกษาต้องได้รับความรู้ ทักษะ และปรับพฤติกรรมเพื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในการศึกษาหรืออำนวยความสะดวกในการจัดการการศึกษา การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพในหลากหลายมิติให้แก่ผู้เรียนต่อบัณฑิตผู้ประสงค์ในการดำเนินกิจกรรม งาน/โครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดหลักในพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษายุคใหม่ คือ การขยายบทบาทครูจากการสอนแบบดั้งเดิมเป็นผู้ให้ความรู้เชิงปฏิบัติ ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างลึกซึ้ง และการเสริมสร้างทักษะการใช้เทคโนโลยีในการสอน ซึ่งรวมถึงการสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลที่หลากหลายเพื่อตอบสนองสังคมร่วมสมัย (พัชรภรณ์ ดวงชื่น, 2563)

จากการศึกษาพบว่าแนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเปิดโอกาสทางวิชาชีพในยุค New Normal สามารถวิเคราะห์ได้ 8 แนวทาง (เจริญ ภูวจิตร, 2565) ดังนี้

- 1) ส่งเสริมและพัฒนาความเชี่ยวชาญ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นผู้ชี้แนะ แนะนำและให้คำปรึกษา
- 3) ส่งเสริมและพัฒนาความเชี่ยวชาญและความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายการศึกษา
- 4) ส่งเสริมและพัฒนาการรอบรู้ความเข้าใจที่จำเป็นต้องปรับกระบวนการทัศน์การสอนและวิถีชีวิตให้เข้ากับโลกธรรมดาดัดไป
- 5) ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพผ่านโปรแกรมการศึกษาสื่อออนไลน์
- 6) ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธสาเหตุและผลในการจัดการการเรียนรู้ของนักเรียน
- 7) อำนวยความสะดวกและส่งเสริมการใช้อุปกรณ์มือถือเพื่อจัดการ รับความรู้ และส่งเสริมการเติบโตของการพัฒนานักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

8) สนับสนุนและปลูกฝังความตระหนักและความใส่ใจต่อความปลอดภัยด้านสุขภาพ ความสำคัญสูงสุดของสิ่งแวดล้อม รวมถึงความโดดเด่นของพลังงานหมุนเวียนและทรัพยากรที่ยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในยุค Next Normal จะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นสำคัญ มุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถให้ทันสมัย คอยเป็นผู้สนับสนุนมากกว่าเป็นผู้สั่งการ ก็จะช่วยให้การขับเคลื่อนสถานศึกษาของผู้บริหารในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในยุค Next Normal ดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ในยุค Next Normal

การบริหารการเรียนรู้ยุค Next Normal ควรสอดคล้องและอิงตามความสามารถด้านเทคโนโลยีและความเชี่ยวชาญทางวิชาการของผู้สอน รวมถึงการปรับการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้ ควรมีการผสมผสานสื่อการสอนหลากหลายรูปแบบและกิจกรรมทางสันทนการ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย การประเมินผลควรเป็นการประเมินที่สะท้อนถึงการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน โดยพิจารณาถึงวุฒิภาวะที่เหมาะสมกับช่วงวัย (กาญจนา บุญภักดิ์, 2563) ยุค Next Normal เน้นการเรียนรู้เสมือนจริงที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ได้จากทุกที่ ลดความจำเป็นในการเดินทางทางกายภาพ (กาญจนา บุญภักดิ์, 2563; พัทธราภรณ์ ดวงชื่น, 2563) ได้กล่าวถึงรูปแบบเรียนในยุคความปกติใหม่ มีรายละเอียด ดังนี้

- 1) การเรียนออนไลน์เต็มรูปแบบเหมาะกับสถาบันที่มีเนื้อหาและการสนับสนุนการสอนออนไลน์ที่พร้อม นักเรียนและผู้ปกครองต้องเตรียมพร้อมสำหรับรูปแบบการเรียนนี้และมีเครื่องมือการเรียนที่เหมาะสม
- 2) การเรียนในห้องเรียนจริงเหมาะสำหรับโรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยและสามารถปฏิบัติตามมาตรการรักษา ระยะห่างทางสังคมได้ เพื่อความปลอดภัยสูงสุด
- 3) การเรียนแบบผสมผสานทั้งออนไลน์และออฟไลน์เหมาะกับสถาบันขนาดใหญ่ ทำให้สามารถปรับกลุ่มนักเรียนเพื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพผ่านการหมุนเวียน
- 4) การเรียนที่บ้านคาดว่าจะเป็นที่นิยมเพิ่มขึ้นในประเทศไทยเนื่องจากความกังวลเรื่องสุขภาพและมลพิษ ผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการการเรียนการสอนภายในบ้าน

เมื่อพิจารณาถึงการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ในยุคของ New Normal สามารถสังเกตได้ว่า Next Normal มีความคล้ายคลึงกันส่วนใหญ่วัฒนธรรมาสังของขั้นตอนการเรียนรู้ที่จำเป็นต้องเตรียมพร้อมและการปรับตัวในสถานการณ์ที่หลากหลายการใช้เทคโนโลยีอย่างชำนาญและมีจริยธรรม ซึ่งการจัดการเรียนรู้ยุค Next Normal ต้องปรับโครงสร้างและกระบวนการให้พร้อมรับมือกับสถานการณ์และเทคโนโลยีที่หลากหลาย โดย

มุ่งเน้นความปลอดภัยและจริยธรรม ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูสร้างการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์จริง พัฒนาวิธีการเรียนใหม่ๆ เพื่อสนับสนุนนักเรียนที่กล้าคิด กล้าแสดงออก และมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน พื้นที่ และความพร้อมของทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ควรมีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอและปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ตามความเหมาะสมเพื่อให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน พื้นที่ และความพร้อมของทรัพยากรสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ควรมีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอและปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ตามความเหมาะสมเพื่อให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคที่เปลี่ยนแปลง

บทบาทที่ผู้บริหารสถานศึกษายุคการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องสร้างขึ้นสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น ผู้บริหารจะต้องยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเข้าใจ พร้อมรับมือกับสิ่งใหม่ ๆ ที่อาจจะเข้ามากระทบความเป็นอยู่และทำงานรูปแบบเดิม ๆ การให้ความอิสระในการทำงานของผู้ร่วมงาน นับเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องสร้างให้เกิดขึ้น

การบริหารงานการศึกษาในยุคปัจจุบันจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกโดยเฉพาะสังคมแห่งการเรียนรู้ในยุคของเทคโนโลยีในการเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน ผู้บริหารจะต้องแสดงบทบาทอย่างเต็มที่และใช้กลยุทธ์และเทคนิคการบริหารระดับสูงจึงจะสามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ (ศศิธรดา แพงไทย, 2559)

ผู้บริหารจำเป็นต้องปรับตัวไปตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นับมาตั้งแต่ยุคของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมายทั้งในด้านการออกแบบการเรียนรู้ที่ต้องเน้นให้ผู้เรียนรู้จริง รู้ชัด นำไปประยุกต์ใช้และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2563) และต้องใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ลดการสัมผัสทางกายภาพและสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลาง คือ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในลักษณะออนไลน์เพิ่มมากขึ้น จากเดิมที่ผู้เรียนเคยต้องเดินทางไปเรียนรู้ที่สถานศึกษา เปลี่ยนแปลงเป็นผู้เรียนสามารถเรียนรู้ทุกเนื้อหาที่ได้จากทุกคน เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา แต่ไม่ได้ทำให้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้เรียนลดน้อยลง (กาญจนา บุญภักดี, 2563)

โดยสรุป ผู้บริหารการศึกษาจึงต้องมีบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน จากการเป็นผู้สั่งการที่ต้องเผชิญหน้าจะต้องเปลี่ยนเป็นการคิดร่วมมือและนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้เพิ่มขึ้น สร้างแรงบันดาลใจให้ครูสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเพื่อให้สอดคล้องไปตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป

คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุค Next Normal

คุณลักษณะผู้บริหารในยุค Next Normal เป็นสิ่งที่ชี้ชัดให้เห็นถึงความดีของผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นกลไกและตัวแปรที่สำคัญ ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีอรรถิพลสูงสุด ต่อคุณภาพในผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารที่จะประสบความสำเร็จ สามารถสนองตอบการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะ ที่โดดเด่น และเหมาะสม มีความรู้ในหลักการเชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรม จริยธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาในยุคใหม่เพื่อนำพาองค์กร ประสบ ความสำเร็จ

สอดคล้อง (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559) มีคุณลักษณะหลายประการ อาทิ มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความคิดสร้างสรรค์และใช้นวัตกรรม ตระหนักถึงผลกระทบจากภายนอก มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ มีภาวะผู้นำแบบจูงใจใฝ่บริการ มีคุณธรรมจริยธรรม ฯลฯ คุณลักษณะของผู้บริหาร สถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญในการพัฒนา นักเรียนให้มีคุณภาพ เนื่องจากเป็นแหล่งประสิทธิ์ประสาทวิชา ถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม ฝึกทักษะอาชีพ เสริมสร้างคุณธรรมอันพึงประสงค์เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และฝึกทักษะชีวิต อันจำเป็นในการดำรงชีวิตให้กับนักเรียน สรรค์สร้างบุคลิกภาพทางสังคมให้แก่ นักเรียน เพื่อให้สามารถปรับตัวในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และปฏิบัติตนให้มีคุณค่าแก่สังคม เป็นทรัพยากรมนุษย์ตามความต้องการทางสังคม โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็น ผู้บริหารจัดการคอยกำกับ ติดตาม และดูแลการดำเนินการของโรงเรียนอีกทั้งพยายามทุกวิถีทางที่จะดำเนินการทุกอย่างที่เกี่ยวกับการศึกษาให้มีผลผลิตคือนักเรียนที่มีคุณภาพที่สุด และเพื่อให้ นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ในศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพ

จากการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่รวมถึงในศตวรรษที่ 21 หลายท่านให้ความสำคัญต่อการศึกษา และต่อบุคคลในการใช้ชีวิตเพื่อดำรงอยู่ในสังคมอย่างสงบสุขและสมานฉันท์ สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่ให้บริการแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และในสังคมที่เปลี่ยนแปลงบริบทไป โดยเฉพาะในยุค Next Normal ผู้บริหารจึงควรมีคุณลักษณะที่เปลี่ยนไปจากเดิมเช่นกัน อาทิ The Wallace Foundation (2012:10) ได้ให้แนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลควรนำไปใช้มี 5 ประการ โดยมีคุณลักษณะ ดังนี้ การสร้างวิสัยทัศน์เพื่อความสำเร็จทางวิชาการสำหรับนักเรียน (Shaping a vision of academic success for all students) สร้างบรรยากาศในการศึกษา (Creating a climate hospitable to education) การปลูกฝังภาวะผู้นำ ให้กับบุคคลอื่น (Cultivating leadership in others) การปรับปรุงการเรียนการสอน (Improving instruction) นอกจากนี้ ปทุมรัตน์ สีธูป (2560) กล่าวว่า คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ ถือว่ามีความสำคัญสำหรับผู้ นำยุคใหม่ เพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้บริหารที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ผู้บริหารยุคใหม่เป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ กว้างไกลและสามารถมองโลกได้หลายมิติสามารถเชื่อมโยงบูรณาการสิ่งต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารงานภายใน องค์การได้อย่างชาญฉลาดเป็นผู้นำที่สามารถสร้างความประทับใจและเข้าถึงเพื่อนร่วมงานได้ทุกระดับ จนกลายเป็นวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีงามของการเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรมประจำตนและเป็นที่ยอมรับนับถือ ของผู้ร่วมงานในหน่วยงานองค์การ และปวีณา ศรีนาราง (2560) ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า คุณลักษณะ ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย ความกระตือรือร้น ความเชื่อมั่นใน ตนเองความกล้าในการตัดสินใจ ความรู้ความสามารถ และความซื่อสัตย์ ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษา บริหารองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้จากการศึกษา

การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุค Next Normal จึงไม่ใช่สิ่งที่จะเป็นกันได้ง่ายเหมือนก่อน ข้าพเจ้าจึงขอ นำเสนอคุณลักษณะ 9 ประการ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุค Next Normal ในรูปแบบ 5C-FIFA ดังนี้

ภาพประกอบที่ 2 คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุค Next Normal ในรูปแบบ 5C-FIFA

1. สร้างความเชื่อมั่น (Confidence) การบริหารทีมต้องมีคุณสมบัติที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นในทีมได้ โดยผู้บริหารควรมีความเปิดเผยและเข้าถึงได้ง่าย เพื่อสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความเชื่อมั่นในทีมงาน เน้นที่ การสร้างความเชื่อมั่นในผู้ร่วมงานและส่วนสำคัญอย่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อให้ทุกคนมีความมั่นใจในการดำเนินงานและปฏิบัติตามเป้าหมายที่กำหนด ผู้นำควรมีมุมมองที่กว้างขวางและเป็นพื้นที่ที่พึ่งพิงในการเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่ท้าทาย มีความกล้าที่จะรับความไม่แน่นอนและพร้อมที่จะปรับตัวเพื่อสานต่อสายงานอย่างเสมอภาค

2. แสดงพลังเชิงบวก (Creating positive Energy) การบริหารต้องเน้นการสร้างหลักการที่มุ่งเน้นทั้งเชิงบวกและรุก เพื่อสร้างบรรยากาศที่สร้างสรรค์และกระตุ้นทีมให้มีแรงบันดาลใจที่สูง การดูแลเอาใจใส่คนรอบข้างเป็นสิ่งสำคัญ โดยผู้บริหารควรใช้เวลาในการพบปะและสนทนากับนักเรียน ครู และผู้ปกครอง เพื่อเข้าใจความ

ต้องการและความเชื่อถือของทุกฝ่าย การสร้างความสัมพันธ์ที่แท้จริงจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจในทีมงาน

3. สวมหมวกนักคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creativity Thinking) ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพมักมีกระบวนการที่มุ่งเน้นการส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์งานที่มีคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้นในโรงเรียนของพวกเขา มีการสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ ไม่จ้องจับผิดการทำงาน รู้จักการตั้งคำถามปลายเปิด ผลักดันเพื่อประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ และต้องหาวิธีจัดการอย่างต่อเนื่อง

4. สร้างสัมพันธ์ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Creating Learning Community) การสร้างการประสานเชื่อมโยงที่มีประสิทธิภาพในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ฐานะผู้บริหารมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มคนที่หลากหลาย โดยสามารถนำมาใช้ในการสร้างการประสานเชื่อมโยง สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ภายใน สร้างเครือข่ายสถานศึกษา สร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการเชื่อมโยงทางความรู้ เปิดโอกาสให้ผู้อื่นเป็นผู้นำ

5. สร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Creating a diverse learning atmosphere) การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลทั้งต่อผู้เรียนและบุคลากรภายนอก เพื่อสร้างความรักและความอบอุ่นภายในสถานศึกษาสร้างความรักและความอบอุ่น เป็นกันเองให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา เพราะโรงเรียนที่ผู้เรียน ผู้สอน และผู้บริหารมีความกลมเกลียว เป็นกันเองต่อกัน เสมือนการใช้ชีวิตที่บ้าน นับเป็นศูนย์กลางทางการเรียนรู้ และเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างบรรยากาศที่ดี อันมีความสำคัญที่เอื้อต่อการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ดียิ่งขึ้น

6. ทำลายกับความไม่รู้และปัญหา (Fighting Ignorance and Problems) การมีความกล้าที่จะเผชิญกับความไม่รู้และอุปสรรคที่น่ากลัวเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ ลักษณะที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถรับมือกับความไม่รู้และอุปสรรคได้อย่างเต็มที่ ได้แก่ ความเปิดรับและความยินดีต่อการเรียนรู้ ความสามารถที่จะปรับตัว ทักษะในการแก้ปัญหา การพยายามอย่างไม่รู้จักจบ ความเชื่อมั่นในการนำ การสร้างทีมที่มีความหลากหลาย ความทุ่มเทในการพัฒนาตนเองและทีม การมีการส่งเสริมทัศนคติที่ต้องการพัฒนาตนเองและทีม ทำให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการรับมือกับความไม่รู้และอุปสรรค

7. สร้างมูลค่าเพิ่มสุดกำลัง (Increasing in Value) ผู้บริหารในอนาคตจะถือค่าต่อสถานศึกษาได้อย่างมากเนื่องจากการสร้างมูลค่าเพิ่มทางการคิดและการนำทางมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมความสำเร็จของสถานศึกษา นี่คือนางแนวทางที่อาจจะทำให้ผู้บริหารสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสถานศึกษา สร้างมาตรฐานหลักสูตรที่มีคุณภาพ สร้างการทำงานที่มีคุณค่าทางจิตใจ สร้างความสุขในองค์กร สร้างโอกาสในการพัฒนาตนเอง สร้างการทำงานทีมที่มีความหลากหลายสร้างทัศนคติที่เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งท้ายที่สุดจะทำให้ทุกคนร่วมมือกันสร้างสรรค์ผลงานที่ดีให้กับสถานศึกษา

8. ทำงานอย่างยืดหยุ่นและเข้าใจ (Flexibility and Understanding) ในอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การทำงานอย่างยืดหยุ่นเป็นคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เหตุผลที่ทำให้ควรมีความยืดหยุ่น ปรับตัวต่อการทำงานที่เปลี่ยนแปลง การทำงานทุกที่ทุกเวลา เข้าใจผู้ร่วมงานที่แตกต่าง สร้างวงการการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง การนำเทคโนโลยีมาใช้ สร้างทีมที่มีสมรรถนะที่หลากหลาย การนำภาวะความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะสถานศึกษาที่ต้องเผชิญกับคนในวัยอนาคตที่แตกต่างไปจากปัจจุบัน ความยืดหยุ่นทั้งวิธีคิดและการทำงานจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารควรมีอย่างยิ่ง

9. ปรับตัวไวไม่ล้มเหลว (Adapting quickly) การปรับตัวเป็นแนวทางสำคัญที่ผู้บริหารควรพัฒนาเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุค Next Normal และขณะที่เผชิญกับความไม่แน่นอนในสภาพแวดล้อมธุรกิจ การทำงานที่มียืดหยุ่น การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับการ

เปลี่ยนแปลง การนำเทคโนโลยีมาช่วย การสร้างความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลง การสร้างพื้นที่สนับสนุนและอนุรักษ์สุขภาพจิต นอกจากนี้ การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก็เป็นอีกส่วนสำคัญของคุณลักษณะของผู้บริหารในอนาคตที่ต้องพร้อมรับมือกับทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่ทันตั้งตัว ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพในยุควิถีถัดไปได้เป็นอย่างดี

กล่าวสรุปคือ การเป็นผู้บริหารในยุค Next Normal คุณลักษณะสำคัญที่ควรมีคือการเข้าถึง เข้าใจ ผู้ได้บังคับบัญชา การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ยืดหยุ่นและพร้อมปรับตัวไปกับบริบทการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยพัฒนาทั้งด้านความคิดและการอยู่ร่วมกันกับผู้ร่วมงาน ภาควิชาและมีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

สรุป

ในฐานะผู้นำหรือผู้บริหารในองค์กร ผู้บริหารหรือผู้นำในองค์กรต้องพัฒนาคุณลักษณะที่เน้นไปที่การเป็นผู้นำในยุค Next Normal ด้วยความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับตัวองค์กรให้ก้าวหน้าไปพร้อมๆ กับความไม่แน่นอน การกล้าคิด การกล้าทำ การกล้าปรับตัว การมีนวัตกรรมและคิดสร้างสรรค์ การเป็นตัวนำแบบทันสมัย การสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน การสร้างและบริหารความไม่แน่นอน ซึ่งคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่ควรมีในยุค Next Normal จึงควรเกิดขึ้นในรูปแบบของการเป็นคนที่กล้าที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง อันประกอบด้วย สร้างความเชื่อมั่น (Confidence) แสดงพลังเชิงบวก (Creating positive Energy) สวมหมวกนักคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creativity of Thinking) สร้างสัมพันธชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Creating Learning Community) สร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Creating a diverse learning atmosphere) ทำลายกับความไม่รู้และปัญหา (Fighting Ignorance and Problems) สร้างมูลค่าเพิ่มสุดกำลัง (Increasing in Value) ทำงานอย่างยืดหยุ่นและเข้าใจ (Flexibility and Understanding) ปรับตัวไวไม่ล้มถาวร (Adapting Fastly) ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ จะช่วยให้เป็นผู้บริหารที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวให้เข้ากับบริบทสังคมที่เปลี่ยนไปได้ตลอดเวลา อันนับว่าสอดคล้องกับบริบทของวิถีชีวิตปกติถัดไป (Next Normal) ได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา บุญภักดี. (2563). การจัดการเรียนรู้ยุค New Normal. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 19(2), 1-6.
- เจริญ ภูวิจิตร. (2565). แนวทางการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในยุค Next Normal. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2567, จาก <https://www.nidtep.go.th/2017/publish/doc/202203084.pdf>
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 12(1), 1-9.
- ปณตนนท์ เกียรประภากุล. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0. *Veridian E-Journal*, 11(2), 1994-2013.
- ปวีณา ศรีนาราง. (2560). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*, 9(2), 117-136.
- นราธิป โชคชัยสุนทร. (2563). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 18(80), 90-95.
- พระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ภูริวฑฒโน. (2566). Now Normal to Next Normal ของพระสงฆ์ในการปฏิบัติศาสนกิจ. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(3), 325-340.

- พัชรภรณ์ ดวงชื่น. (2563). การบริหารจัดการศึกษารับความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19. *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(3), 783-795.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล. (2563). *New normal ทางการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศศิธรดา แสงไทย. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 6(1), 1-11.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2564). *รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2564 บทที่ 7 ทิศทางเศรษฐกิจตามวิถี Next Normal*. ออนไลน์. ค้นเมื่อ 29 มกราคม 2567, จาก <https://www.sme.go.th/th/download.php?modulekey=215&cid=518>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- อรรถพล อนันตวรสกุล. (2563). *เปิดโมเดล “Remote Learning” ปรับการเรียนการสอนรับ COVID-19*. ค้นเมื่อ 29 มกราคม 2567, จาก <https://www.eef.or.th/93-2/>
- Bellanca, J., & Brandt, R. (2011). *21st Century Skills: Rethinking How Students Learn*. Bloomington: Solution Tree.
- Marquardt, M. J. (2002). *Building the Learning Organization: Mastering the 5 Elements for Corporate Learning*. (2nd ed.). California: Davies-Black Publishing.
- Pugh, K. J. (2011). Transformative Experiences: An Investigative Construct in Spirit of Deweyan Pragmatism. *Educational Psychologist*, 46(2), 107–121.